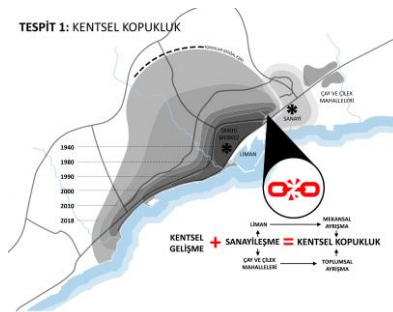

MERSİN TEVFİK SIRRI GÜR STADYUMU ve ÇAMLIBEL LİMANI ARASI KIYI ve REKREASYON DÜZENLEMESİ FİKİR PROJESİ YARIŞMASI

AÇIKLAMA RAPORU

I.PROBLEM TANIMI

Mersin kent gelişimi deseni tarihsel perspektifte incelendiğinde ve Mersin kıyı bandı ile Atatürk Caddesi boyunca gündelik yaşam pratiklerinde gözlenen sorunlar dikkate alındığında, kentin doğu ve batısı arasında önemli bir kopukluk olduğu kolaylıkla saptanabilir. Batıda Kentin Antik Roma Forumu'ndan başlayan kıyı rekreasyon kullanım (ve yaya akışı) potansiyelinin Doğu'ya ve mevcut kent merkezine yaklaştıkça, özellikle Tevfik Sırrı Gür Stadı'nın güneyindeki park alanına gelindiğinde, tıkanıp gözlenir. Aynı şekilde, Doğudaki kıyı kullanım kapasitesinin de (mevcut kentsel çekim noktalarından biri olarak değerlendirilebilecek) balıkçı limanına gelindiğinde, özellikle de yarışma alanının odak noktalarından biri olan kıyıda askeri tesislere gelindiğinde, sürekliliğini kaybettiği deneyimlenir. Kentin merkezinin ve dolayısıyla sosyo-ekonomik ağırlık merkezinin, özellikle 1980lerden itibaren tarihi kent merkezinden giderek batıya doğru (*hatta güncel kentsel eğilimlerin de etkisiyle Forum AVM'ye doğru*) kayması sonucunda geleneksel kent merkezinin gerek işlevini gerekse kimliğini kaybettiği gözlenmektedir. Kentteki bu doğu-batı kopukluğu, ayrıca, kendisini Atatürk Caddesi boyunca da göstermektedir. Palmiyeli yolu, ve çeşitli kısımlarda konumlanmış 1960lara tarihlenen nitelikli apartman mimarisi ile önemli bir kentsel (ve özellikle yaya) deneyim potansiyeli ve bellek unsuru barındıran bu cadde de kendi içinde algısal ve işlevsel kopukluklar barındırır (Şekil 1).

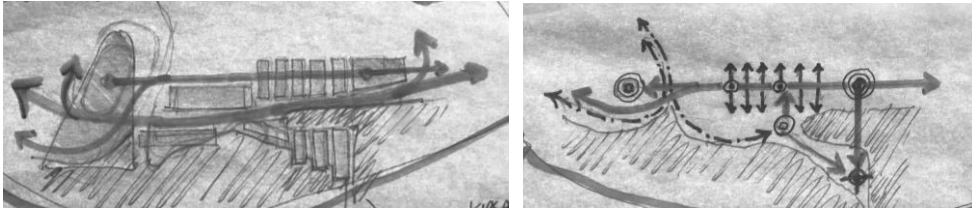

Şekil 1. Kent bütününde gözlenen kopukluk

Bir diğer önemli unsur olan Müftü Deresi de, kentin genişleme deseni içinde kuzeyde kalan ve sosyal ayrılmaya sebep olan kesimlerle bağlantı kurma potansiyeli taşıyan, hem doğal hem de kentsel bir öge olarak hakkettiği konumdan uzak bırakılmış görünür. Müftü deresinin denize döküldüğü noktanın hemen batısında yer alan ve yarışmanın ana konularından biri olan Stadyum da taşıdığı kent belleği özelliği ile, yukarıda tanımlanan 'kopukluk' sorunundan nasibini alır.

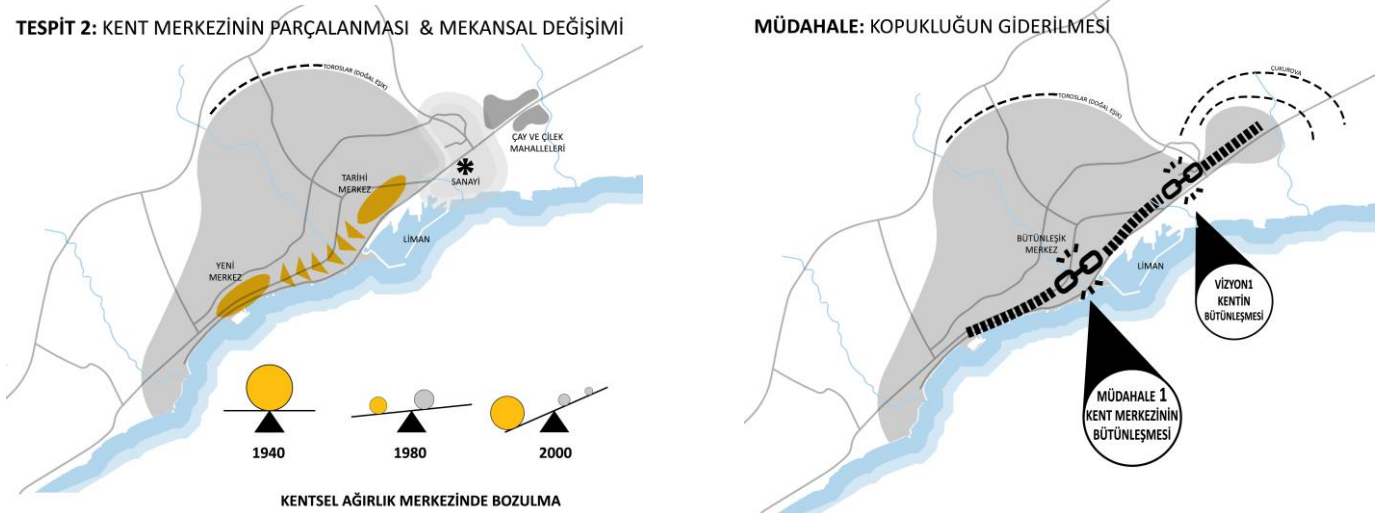
II.KIYI BANDI KENTSEL TASARIM ÇÖZÜM ÖNERİSİ

Yukarıda tanımlanan sorunlara çözüm getirebilmek üzere kurgulanan konsept (Şekil 2), kentin mevcut durumda kopmuş olan iki ucunu yeniden birleştirerek kentsel yaşamın (sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla) ağırlık merkezini tekrar doğuya doğru (Şekil 3) geri çekebilmek (ve bu sayede kimlikli, insancıl ve insan-ölçekli bir kentsel '*yer*' {*place*} oluşumuna olanak sunma) fikri üzerine inşa edilmiştir. Bu kopukluğun giderilmesinde; **i)** Atatürk Caddesi'nin yayalaştırılması ve bisiklet yoluyla entegre edilerek Mezitli'ye (Viranşehir) kadar kıydan devam ettirilmesi, geleneksel kent merkezinden Erdemli'ye kadar uzanacak bir tramvay hattının kıyı düzenlemesine entegre edilmesi gibi çeşitli ulaşım stratejilerinin yanısıra, **ii)** bu **yaya omurgasının dikey ve yatay zonlamalarla işlevsel olarak çeşitlendirilmesi** (Şekil 4) ve bu sayede kıyı ile iç bölgelerin de omurgaya dik yönde **sürekli ve ardışık** olarak ilişkilendirilmesi gibi planlama ve kentsel tasarım stratejileri ile, **iii)** Müftü deresi kıyılarınin rehabilite edilerek kentlinin kullanımına açılması ve doğal sit alanı olan parkın korunarak otoyolun güneyinde kalan kısmında içinde bir 'biyotop göleti'nin de yer aldığı bir ekolojik park ile ilişkilendirilmesi gibi peyzaj planlama ve tasarım stratejileri uygulanmıştır.

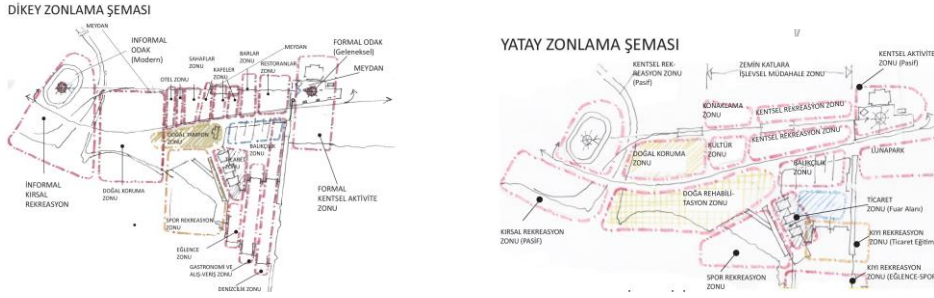

Şekil 2. Öneri Konsept Diagramı

[a) Çift Ana Odak arasında kıyıya paralel uzanan yaya omurgası b) Tüm sathi yayılan Yaya Ulaşım Döngüsü ile sağlanan Kentsel Deneyim Akışkanlığı/Ardışıklığı]

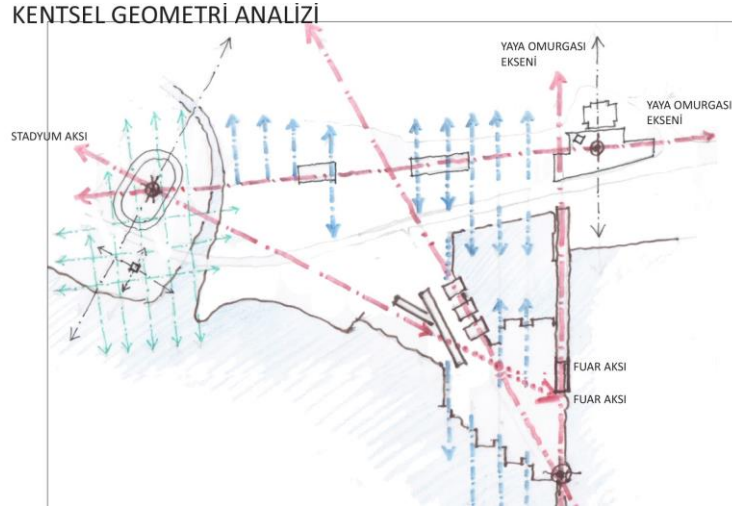

Şekil 3. Kentin kayan ağırlık merkezinin yerine oturulmasına yönelik kentsel taktik

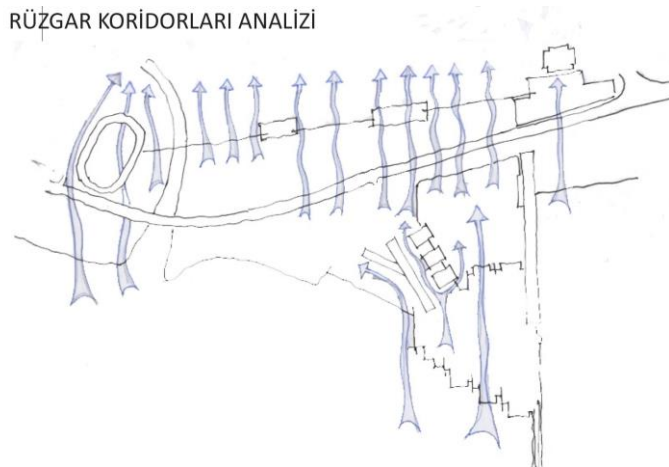

Şekil 4. Öneri Zonlama (Yatay ve Dikey)

Bu ana stratejiler doğrultusunda, yarışma alanının ipuçlarını verdiği temel **kentsel geometriler** ve **kentsel akselerler** ile (Şekil 5), **iklim verilerinin** (*hakim rüzgar yönü, mevcut yapılaşmanın belirlediği rüzgar koridorları ve güneş kursunun belirlediği gölgelendirilmesi gerekli alanlar v.s. gibi unsurların*) dikte ettiği kentsel doğrultular (Şekil 6) esas alınarak kentsel tasarım kurgusu oluşturulmuştur.

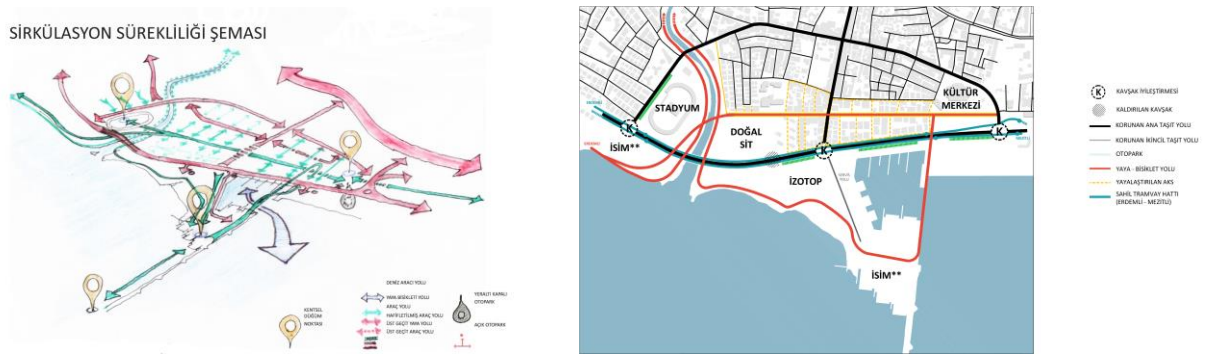

Şekil 5. Kentsel Geometri Şeması

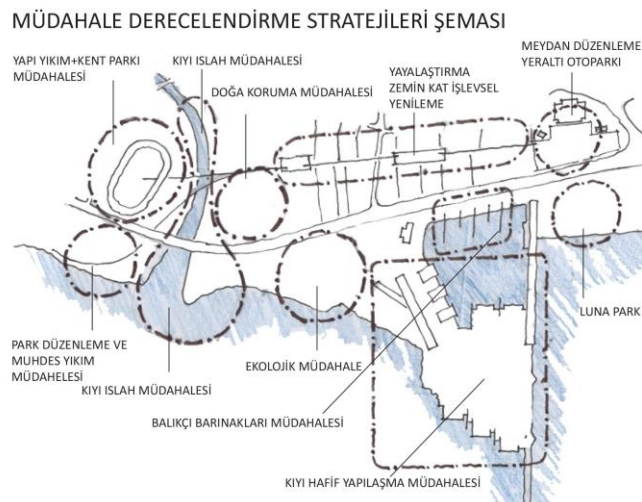

Şekil 6. Akdeniz iklimi bağlamında alandaki rüzgar koridorları ve öneri kentsel tasarım geometrisine etkileri

Bu kurguda, yarışma alanında farklı nitelik ve karakterlerde **'düğüm noktaları'** oluşturulmuş (*stadyum parkı, doğal yaşam parkı, kent forumu, tören meydanı, mendirek meydanı v.s gibi*), tüm alanın *efektif kullanımını* sağlamak üzere dengeli biçimde konumlandırılmış (Şekil 7), ve bunlar arasında **çoklu ilişki ağları** kurgulanarak çeşitli kentsel deneyimlerin akışkanlığı sağlanmıştır. Bu çoklu ağların kesintisiz çalışabilmesi için; başta yayalaştırılan Atatürk Caddesi olmak üzere, sahil (ve dere kıyısından gelen) yürüyüş ve bisiklet parkuru ile Atatürk Anıtı'nın yanından (ve Balıkçı Limanının üstünden geçerek) Mendirek'e uzanan yaya köprüsü ile (*ki bu köprü ve üzerinde yer alan kentsel saçak, denizden Balıkçı limanına girişte bir kent imgesi de oluşturan mütevazı bir kent portali görevi de üstlenir*) üçgensiz **dolaşım döngüsü** tamamlanmıştır.

Şekil 7. Öneri odaklar, düğüm noktaları ve yaya dolaşım döngüsü ile, bu doğrultuda, araç trafiğine müdahale şeması

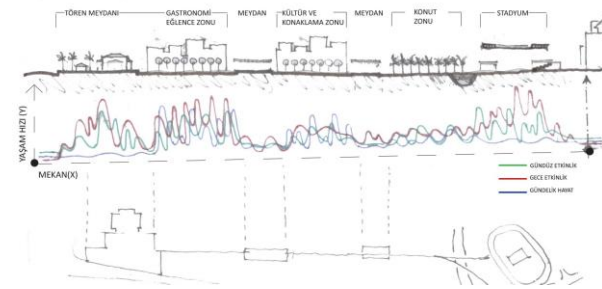
Şekil 8. Müdahale Hiyerarşisine ilişkin Strateji Şeması

Yarışma alanının içindeki farklı nitelikli bölgelerin mevcut durumuna göre çeşitli müdahale dereceleri içeren *hiyerarşik* bir **'müdahale stratejisi'** uygulanmıştır (Şekil 8). Bu sayede hedeflenen aktivite sürekliliğinde aksayan yerlerin onarılarak kentsel organizmanın sağlıklı bir şekilde çalışması sağlanmıştır. Buna ek olarak, döngü içerisindeki aktiviteler arasında sağlıklı bir **'yaşam hızı ritmi'** oluşturulması hedeflenmiştir (Şekil 9), özellikle Atatürk Caddesi yayalaştırma bölgesinde **dingin** ve **coşkun aktivitelerle** onlara ait mekanların ardışık konumlandırılması suretiyle (kent kullanıcılarının aktif etkinlikler arasında dinlenip huzur bulunduğu) akışkan ve 24 saat yaşayan bir kentsel yaşam ve o yaşamın gerektirdiği kamusal mekan kurgusu yaratılmıştır. Bu

amaç doğrultusunda, 'kentsel mekan tipolojileri' içinde önemli rol oynayan **sokak-meydan-park** arketipleri, yarışma alanında oluşturulan odaklarla (düğüm noktaları {nodes} ile) eşgüdüm içerisinde dengeli olarak dağıtılmıştır (Şekil 10). Kökenleri C. Sitte'nin 'Beautiful City' ve K. Lynch'in 'City Image' kavramlarında yatan bu öneri yaklaşımında, düğüm noktaları kadar önemli rol oynayan 'nirengi' noktaları (*landmarks*) da, mevcut ve öneri kentsel imge yapılarının konumlandırılmasıyla elde edilen imgesel ağ aracılığıyla (Şekil 11), kentsel algının bu yaşam döngüsüne eşlik etmesi sağlanmıştır.

YAŞAM HIZI ŞEMASI

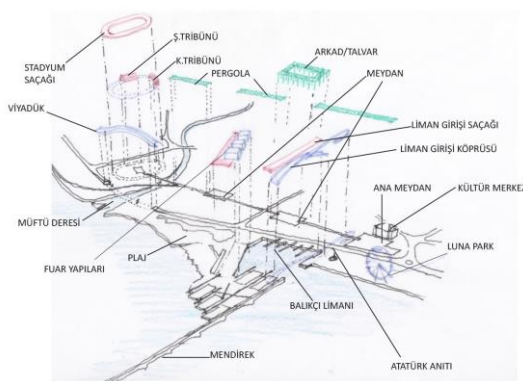
Şekil 9. Öneri aktivite ve yaşam hızı ritmine ilişkin şema

SOKAK-MEYDAN-PARK RİTİM ANALİZİ

Şekil 10. Kentsel Mekan Tipolojileri (Sokak-Meydan-Park) Dağılım Şeması

KENT İMGELERİ ŞEMASI

Şekil 11. Kent İmgeleri Dağılım Şeması

III. PEYZAJ TASARIMI İLKELERİ

Peyzaj tasarım süreci, bütünsel koruma yaklaşımı ile kent hafızasını canlandırma amacıyla proje alanındaki yalın müdahaleleri kapsamaktadır. Kültürel, doğal, sosyal ve ekonomik bileşenlerin eşit oranda dikkate alınması projedeki ana tasarım problemidir.

Toros Dağları'ndan kaynak suyunu Akdeniz'e taşıyan Müftü Deresi proje alanı içindedir. Alan, Mersin tarihi kent dokusu ile direkt ilişkilidir. Proje alanı içinde Millet Bahçesi olarak planlanmış park alanı ve Doğal Sit Alanı bulunmaktadır. Tasarım kararlarında, bu öğelerin özgün karakterlerini belirleyerek, öne çıkarmak amaçlanmıştır. Millet Bahçesi'ndeki Atatürk Anıtı mevcut yerinde ve çevresi ile birlikte korunmaktadır. Sadece anıt değil, anıtın ölçek algısı ve kentsel mekan içindeki etkisinin bozulmamasına özen gösterilmektedir. Çevresindeki kullanımlar mevcut kültürel doku ile ilişkilendirilerek, kentlinin interaktif işlevlere uygun çok amaçlı açık yeşil alanlar ile desteklenmektedir.

Koku, gece karadan esen rüzgarın etkisi ile açık hava kullanım hafızasında önemli bir bileşendir. 80'lerde bahçeli evlerin hakim olduğu proje alanına komşu olan mahallelerde, bahçelerdeki nergis, sümbül, menekşe ve narenciye ağaçlarının kokularının ve renklerinin kent kimliğindeki etkisi kentsel mekanlarda yeniden canlandırılmak istenmiştir. Bu nedenle yayalaştırılan ticari aksı kıyıya bağlayan dik geçişlere "meltem koridorları" adı verilmiştir. Özellikle bu koridorlarda ve kent meydanlarında koku için *Mimosa sp.*, *Citrus sp.*, *Acacia sp.* ve *Jasminum sp.* türleri; renk için *Begonville sp.*, *Vitis sp.* gibi sarmaşık türleri önerilmiştir. Bu türlere ek olarak mevcut dokuda da yaygın olarak görülen koyu gölgesi ile özellikle gündüz kullanımı için konfor alanı yaratan *Ficus retusa 'nitida'* ve *Laurus nobilis* türleri bitkisel tasarımın temel bileşenleridir.

Kentin ana ulaşım arterlerindeki kent ağaçlandırma karakterinin en önemli ögesi *Washingtonia sp.* gibi palmiye türleridir. Bu türlerin korunarak kent silüetinin bozulmamasına özen gösterilmektedir. Bu palmiye akslarının devamlılığın sağlanabilmesi için ara dikim tekniği kullanılması önerilmektedir. Mevcut türlerin aralarına genç tür dolgu dikimleri yapılmalıdır. Böylece, zamanla yaşlanan veya hastalanan ağaçların seyreltilerek çıkarılması palmiye ağaçlarının ritminin kesintiye uğramamasını sağlar.

Doğal Sit Alanı'ndaki kullanım programı belirlenirken, vejetatif kapalılık özenle korunmakta ve bu kapalılığın mikroklimatik avantajı kullanılarak kentin çocuklarına özel bir mekan tasarlamak amaçlanmıştır. Yerel *Pinus sp.*, *Ficus sp.*, *Acacia sp.*, *Mimosa sp.* ve egzotik olan fakat günümüzde yaygın olarak görülen *Eucalyptus sp.*, türleri korunarak, alt doku temizliği ile kamu kullanıma uygun hale getirilmesi önerilmektedir. Dünya üzerinde bir peyzaj tasarımı trendi olan doğa – insan etkileşiminin artırılması, Mersin özelinde, kentin kalbinde gelecek nesillerin fiziksel, psikolojik ve zihinsel sağlıkları için önemli bir uygulama olacaktır. Doğal sitin önemi, mevcut vejetasyon dokusunun bilgileri, yöresel biyolojik çeşitlilik hakkında bilgileri oyun esnasında öğrenebilecekleri, doğal malzeme ile kurgulanmış infografik oyun parkurları ile bu sit alanı günlük hayat rutinin içine alınmıştır.

Kent hafızasında bulunan Müftü Deresi'nde balık tutmak yada Akdeniz kıyısından denize girmek gibi aktivitelerin devamlılığı sağlanmıştır. Müftü Deresi'nin ve Akdeniz kıyı ekolojik ve hidrolojik özellikleri küresel ısınma ile değişen su rejimleri dikkate alınarak incelenmiştir. Kent içinde sağlıklı bir dere koridoru oluşturulmasının ve yapılaşma baskısına rağmen koridorun korunması için ilk adım derenin kentlilerin kullanıma açılmasıdır. Kent için yaya hareket ağına dahil olması için taşkın seviyelerine göre konuşlandırılmış yaya aksları ve pasif rekreatif kullanımlar önerilmektedir. Mevcut halophyte ve hydrophyte bitkilerinin yaşam alanları rehabilite edilerek, gerekli görülen alanlarda *Pennisetum sp.*, *Miscanthus sp.*, *Carex sp.* ve koku adaları oluşturabilmek için dinlenme alanları yakınlarında *Narcissus sp.* ve *Hyacinthus sp.* türleri ile bitkisel tasarım yapılarak deredeki vejetasyonun estetik değeri ve suyun kalitesinin artırılması önerilmiştir.

Artırma Merkezi'ne komşu olan dolgu kıyı hattında önerilen kumsal, plaj ve aktif rekreasyon alanlarına ek olarak bir sulak alan biyotopu tasarlanmıştır. Arıtma yapısının orada var olma sebebini pekiştirmek, artırma işleminin basitleştirilerek kentlilerde farkındalık yaratması amacıyla betimlenmesi ve kent biyoçeşitliliğini arttıracak bir odak oluşturularak doğal sit alanı desteklemesi amaçlanmaktadır. Bu yapay biyotop, Müftü Deresi'nin Akdeniz ile bulunduğu noktada, dönemsel rejimdeki değişiklik nedeniyle açığa çıkan adadaki habitatın (yaşam alanı) kalıcı bir sergisi olarak nitelendirilmelidir. Kıyıda önerilen açık ve yarı açık kullanımlar doğal gölet ile birleştirerek tüm kente açık etkinliklerin yapılabileceği mevcut lunapark alandaki eğlence işlevini barındıran interaktif eğitici eğlence olanakları ile çocuklara, konserler konuşmalar açık hava sergileri ile yetişkinlere hitab edebilecek geniş içerikli sosyal çekirdek olarak kurgulanmıştır.

Kıyıya paralel genişleyen ve çoğu dış mekan aktivitesinin kıyıda kurgulandığı bir alışkanlıkla Mersin'in kent ölçeğindeki ekolojik değerlerini geliştirmek peyzaj yaklaşımındaki vurgulanması gereken unsurlardan bir diğeridir. Bu mevcut kıyı odağını çeşitli akslarda ekolojik koridorlar ile bir kentsel ağa dönüştürülmesi önerilmiştir. Toros ve Akdeniz kıyısındaki yeşil alan lekeleri (patches) dere koridorlarındaki vejetasyonun devamlılığı ile sağlanmaktadır. Bu mevcut ekolojik değer, korunarak, dere yatağında önerilen duyarlı ek kullanımlar ile desteklenmektedir. Bu kıyı – dağ etkileşimindeki flora ve fauna bağlantısına ek olarak, Müftü Deresi ve Deli Çay eteklerindeki tarım/üretim alanlarının birbirine bağlanmasının kent içi kültürel peyzaj karakterinin sürdürülebilirliği ve kent içindeki lekelerin sistematize edilebilmesi için önemlidir. Bu bağlamda önerilen bir ikinci koridor tipolojisi ise mevcut Gazi Mustafa Kemal Bulvarı (D-400) ve H.Okan Merzeci Bulvarı'nın üzerinden ilerlemektedir. Bulvarların yeniden güçlü allé bitkilendirmesi ve bioswale uygulamaları ile altyapısı geliştirilerek ekolojik koridora dönüştürülmesi önerilmektedir.